

PEKKA VALKAMA

SUURTEN KAUPUNKIEN VUODEN 2017 TILINPÄÄTÖSKOOSTE

SISÄLLYS

Tiivistelmä	2
1 Johdanto	3
2 Yhteiskuntatalouden kehityksestä	5
3 Tulorahoituksen riittävyys	10
4 Verotulot	14
5 Taseet	17
6 Kaupunkikonsernit	19
7 Yhteenveto	21
Lähteet.....	23

4

TYÖPAPEREITA 2018

Helsinki

TYÖPAPEREITA

ARBETSPAPPER

WORKING PAPERS

2018:4

TIIVISTELMÄ

Kooste esittelee suurten kaupunkien vuoden 2017 tilinpäätösten keskeisimmät tiedot ja tunnusluvut sen havainnollistamiseksi, miten kaupungit ovat rahoittaneet toimintansa ja millainen kaupunkien rahoitusasema on ollut vuoden 2017 lopussa. Koosteessa ovat mukana kaikki sellaiset kaupungit, joissa oli yli satatuhatta asukasta. Näitä kaupungeja oli yhdeksän kappaletta: Helsinki, Espoo, Tampere, Vantaa, Oulu, Turku, Jyväskylä, Lahti ja Kuopio.

Lähes kaikki suuret kaupungit tekivät ylijäämäisen tilinpäätöksen vuonna 2017. Ainoastaan Tampereen tilinpäätöksen tuloslaskelma osoitti alijäämää.

Korkein veroprosentti (20,5) oli Kuopiossa, ja alhaisin kunnallisveroprosentti oli Espoossa (18,00). Suurten kaupunkien yhteenlasketut verotulot kasvoivat noin 3,5 prosenttia vuonna 2017, kun vuotta aikaisemmin kasvu oli 2,8 prosenttia. Tästä huolimatta suurten kaupunkien verorahoitus (verotulot + valtionosuustulot) kasvoi vain 1,3 prosenttia, koska valtio leikkasi suurten kaupunkien valtionosuuksia lähes kymmenellä prosentilla.

Suurten kaupunkien yhteenlaskettu vuosikate parani noin 113 miljoonaa euroa vuodesta 2016 vuoteen 2017. Yhteenlaskettu vuosikate oli lähes 700 miljoonaa euroa parempi, kuin mitä talousarvioissa oli ennakoitu. Vuosikate kuvaa sitä, paljonko säännöllisistä tuloista jää jäljelle, kun niistä on vähennetty säännölliset menot. Useimpien suurten kaupunkien vuosikate riitti kattamaan kirjanpidon mukaiset poistot, jotka kuvaavat omaisuuden kulumista. Ainoastaan Tampereen ja Turun vuosikate alitti poistot.

Suurten kaupunkien velkaantumiskehitys saavutti eräänlaisen taitekohdan vuonna 2017. Peruskaupunkien kokonaislainamäärä laski, mutta kaupunkikonsernien kokonaislainamäärä kasvoi. Peruskaupunkien yhteenlaskettu velka laski vuodessa noin 223 miljoonaa euroa, mutta kaupunkikonsernien lainamäärä kasvoi lähes 500 miljoonaa euroa.

Asukaskohtaista peruskaupunkivelkaa oli eniten Lahdessa (6 312 euroa per asukas) ja vähiten Helsingissä (1 871 euroa per asukas). Asukaskohtaisesti laskien eniten konsernilainoja oli Espoolla eli 12 280 euroa per asukas ja vähiten Oululla eli 3 994 euroa per asukas.

1 JOHDANTO

Tämän julkaisun tavoitteena on esitellä suurten kaupunkien tilinpäätösten keskeisimmät tiedot ja tunnusluvut. Mukana ovat avaintiedot kaikista niistä kaupungeista, joissa oli yli 100 000 asukasta vuoden 2017 lopussa. Näitä kaupunkeja oli yhdeksän kappaletta. Väkiluvun mukaisessa suuruusjärjestyksessä kaupungit olivat Helsinki, Espoo, Tampere, Vantaa, Oulu, Turku, Jyväskylä, Lahti ja Kuopio.

Koosteen ideana on kuvata kunnallistalouden kirjanpidon mukaisten menojen ja tulojen toteutumista rahoituksen riittävyyden, verotuksen ja velkaantumisen näkökulmasta. Kooste antaa mahdollisuuden vertailla kaupunkeja keskenään. Lukijan on syytä kuitenkin muistaa, että kirjanpitolietojen vertailuun liittyy ongelmia. Kaungit ovat organisoineet tehtäviä hieman eri tavoin, ja niiden harjoittama liiketoiminta vaihtelee kaupunkikohtaisesti. Sekin on mahdollista, että joissakin kirjauskäytännöissä on eroja kaupunkien kesken. Vuonna 2017 vertailuongelmia tuottaa myös Juankosken ja Kuopion kuntaliitos.

Selvityksen tiedot on kerätty kaupunkien julkaisemista vuoden 2017 tilinpäätöksistä. Joitakin täydentäviä tietoja on kerätty myös kaupunginjohtajien tilinpäätösesittelyistä, vuosikertomuksista ja suoraan talousjohdolta. Tällä tavalla selvitystä varten saatiin koottua poikkileikkausaineisto, jonka keskeiset tiedot perustuvat siis tilinpäätöslaskelmiin. Johdantoluvun jälkeen esitettävät talouskehitystä kuvaavat taustatiedot pohjautuvat tilastokeskuksen tilastoihin, Suomen Kuntaliiton tiedotteisiin ja valtiovarainministeriön raportteihin.

Kaupunkien edustajat ovat tarkastaneet taulukoiden ja kuvioiden tiedot mahdollisuuksien mukaan. Jotkut tiedot ovat pyöristettyjä lukuja. Tämä korostaa koosteen suoraviivaisuutta, vaikka informaation tarkkuus kärsii siitä hieman.

Tämä kooste jatkaa sitä suurten kaupunkien tilinpäätösyhteenvetojen perinnettä, joka oli useita vuosia Helsingin kaupungin tietokeskuksen vastuulla. Tietokeskuksen toiminta itsenäisenä virastona päättyi keväällä 2017. Tästä eteenpäin tilinpäätöskaosteet julkaistaan Helsingin kaupunginkanslian toimesta.

Tilinpäätöskaosteen rakenne noudattaa samaa rakennetta kuin vuotta aikaisemmin. Selvityksessä ei pyritä systemaattisesti arvioimaan kaupunkien talouspolitiikkaa, talousjohtamista tai kirjanpitooperusteita. Sen sijaan selvitys muodostaa kuvan siitä, mihin suuntaan kaupunkien talous on kehittynyt, miten kaupunkien talousarviot ovat toteutuneet ja miten kaupunkien kehityssuunnat poikkeavat toisistaan. Selvitys tarjoaa yleiskatsauksellisen ja vertailevan kokonaiskuvan varsinkin kunnallisille luottamushenkilöille siitä, millaiselta kaupunkien rahoitusasema on näyttänyt vuoden viimeisenä päivänä vuonna 2017. Selvitys palvelee myös kaikkia niitä lukijoita, jotka haluavat muodostaa yleistajuisen kokonaiskuvan kaupunkien laatimista tilinpäätöksistä. Ne lukijat, jotka haluavat perehtyä eri kaupunkien tilinpäätöksiin tarkemmin ja varsinkin kaupunkien talousarvioissa päätettyjen palvelualakohtaisten menojen ja tulostavoitteiden toteutumiseen, löytävät tilinpäätösasiakirjat kaupunkien verkkosivuilta. Kuntalain (410/2015) mukaan kunnan pitää julkaista mm. tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus yleisessä tietoverkossa.

Kuntalaissa on useita säännöksiä, jotka koskevat kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätöksiä. Niillä säädellään esimerkiksi tilinpäätöksen sisältöä, aikataulua ja hyväksymistä. Keskeinen säännös on kuntalain 113 pykälä, jonka mukaan:

”Tilinpäätös

Kunnan tilikausi on kalenterivuosi. Kunnanhallituksen on laadittava tilikaudelta tilinpäätös tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi. Tilintarkastajien on tarkastettava tilinpäätös toukokuun loppuun mennessä. Kunnanhallituksen on saatettava tilinpäätös tilintarkastuksen jälkeen valtuuston käsiteltäväksi. Valtuuston on käsiteltävä tilinpäätös kesäkuun loppuun mennessä.

Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus.

Tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kunnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta sekä toiminnasta. Tätä varten tarpeelliset lisätiedot on ilmoitettava liitetiedoissa.

Tilinpäätöksen allekirjoittavat kunnanhallituksen jäsenet sekä kunnanjohtaja tai pormestari.”

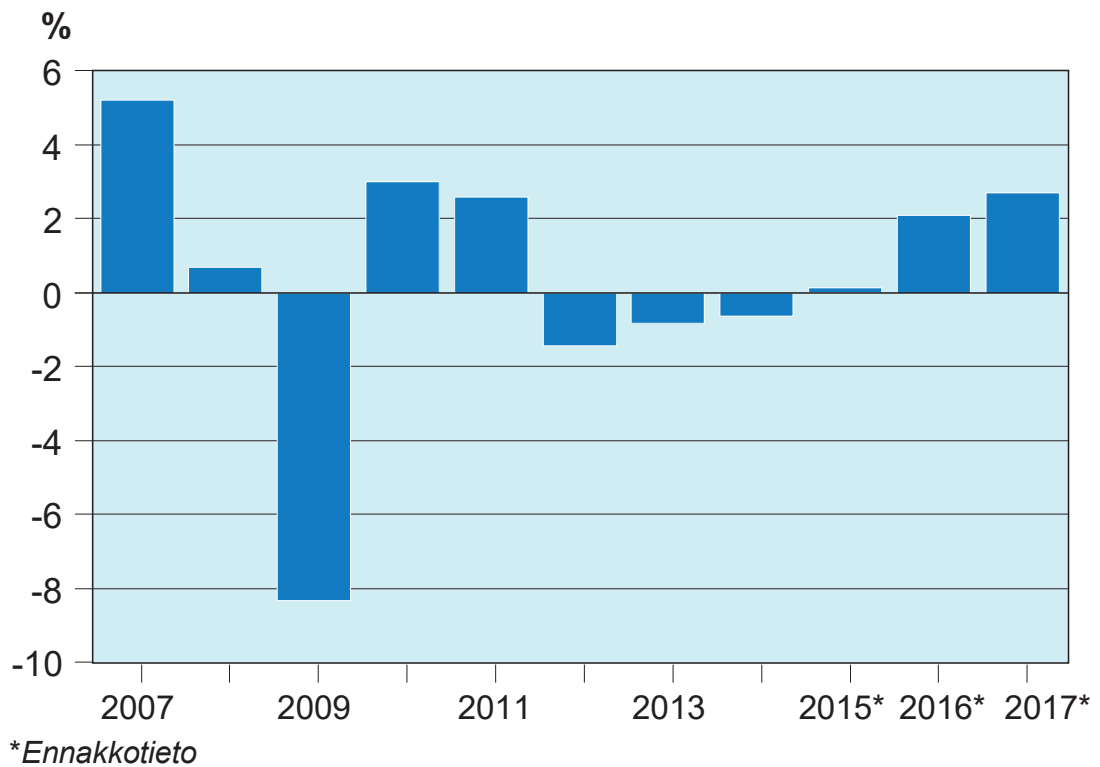
Tämä kooste perustuu kunnanhallitusten laatimiin tilinpäätöstietoihin. Kyse ei ole siis vielä tilintarkastajien tarkastamista ja kaupunginvaltuustojen käsittelemistä tilinpäätöstiedoista.

2 YHTEISKUNTATALOUDEN KEHITYKSESTÄ

2.1 Kansantalouden kehitys

Tilastokeskuksen ennakoarvioissa bruttokansantuotteen volyymin kasvuvauhdiksi arveltiin 3,0 prosenttia vuonna 2017, mutta tarkentuneiden tietojen mukaan kasvu jäi vain 2,7 prosenttiin. Tästä huolimatta vuoden 2017 talouskasvu oli voimakkaampaa kuin vuotta aikaisemmin. Kuvio 1 kuvaa Suomen bruttokansantuotteen vuotuiset volyymimuutokset vuodesta 2007 vuoteen 2017. (Tilastokeskus 2018a, Tilastokeskus 2018b.)

Kuvio 1. Bruttokansantuotteen volyymin vuosimuutos, prosenttia (Tilastokeskus 2018b).

Vuonna 2017 kasvun taustalla oli ulkomaanviennin ja investointien kasvu. Kasvua tapahtui myös toimialoilla, kun teollisuus, rakentaminen ja palvelut kasvoivat. Myös työllisyys kehittyi myönteisesti. Työllisyysaste parani, ja työttömyysaste pieneni. Investointien kasvu oli 6,3 prosenttia. Yritysten varsinaisen toiminnan voittoja kuvaava toimintaylijäämä kasvoi 17,5 prosenttia vuodesta 2016 vuoteen 2017. (Tilastokeskus 2018a, Tilastokeskus 2018b).

Suomen kansantalouden vaikeita aikoja kuvaa hyvin se, että maan vaihtotase oli alijäämäinen kuuden vuoden ajan. Vaihtotase kääntyi ylijäämäiseksi vihdoinkin vuonna 2017. Ylijäämä oli 1,6 miljardia euroa. Tavarakauppa tuotti ylijäämää 2,2 miljardilla eurolla, mutta

palvelukauppa oli Suomelle epäedullista, sillä palvelukaupan tase oli 1,2 miljardia euroa alijäämäinen. Vuotta aikaisemmin palvelutaseen alijäämä oli 2,7 miljardia euroa (Tilastokeskus 2017b, Tilastokeskus 2018b).

Kunnallistalouden näkökulmasta myönteistä oli se, että yritykset maksoivat välittömiä veroja viime vuonna 27 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna (Tilastokeskus 2018b). Yritykset maksavat yhteisöveron valtiolle, mutta valtio tilittää osan yhteisöveron tuotosta kuntasektorille.

Kotitalouksien ansaitsema palkkasumma kasvoi 2,6 prosenttia ja sosiaalivetot 0,3 prosenttia vuonna 2017. Kotitaloudet maksoivat välittömiä veroja 0,8 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Kotitalouksien nimelliset kulutusmenot kasvoivat 2,6 prosenttia. (Tilastokeskus 2018b).

2.2 Julkisen talouden kehitys

Valtiovarainministeriön (2017) mukaan julkisen talouden rahoitustilanne on ollut heikko jo useita vuosia. Varsinkin teollisuusyritysten markkinavaikkeudet ja väestön ikääntyminen ovat tuottaneet ongelmia julkiseen talouteen. Julkisen talouden rahoitusvaikeudet johtuvat osittain myös matalasta työllisyysasteesta, sillä työttömyyden taso on ollut korkea verrattuna muihin Pohjoismaihin.

Vuonna 2017 julkisen sektorin rahoitusasema eli nettoluotonanto oli miljardi euroa alijäämäinen, kun alijäämä vuonna 2016 oli 3,9 miljardia euroa. Vuoden 2017 alijäämä oli 0,4 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen, kun se vuotta aikaisemmin oli 1,8 prosenttia. (Tilastokeskus 2018b).

Euroopan rahaliittoa varten tehdyssä EU:n vakaus- ja kasvusopimuksessa on sovittu sopimusmaiden kesken, että julkisen talouden alijäämä saa olla enintään kolme prosenttia suhteessa jäsenmaan bruttokansantuotteeseen. Tämä raja rikottiin vuonna 2014, mutta sen jälkeen Suomen julkisen talouden alijäämä ei ole ylittänyt tätä kriteeriä. (Tilastokeskus 2017a).

Valtiontalouden alijäämä on selvästi suurempi kuin kuntasektorin alijäämä. (Tilastokeskus 2017a; Helsingin Sanomat 2017.) Valtiontalouden rahoitusasema oli viime vuonna alijäämäinen 3,5 miljardia euroa, kun se vuotta aikaisemmin oli 5,8 miljardia euroa. Vuonna 2017 kuntien alijäämä eli nettoluotonotto oli 0,2 miljardia euroa, kun se edellisenä vuonna oli miljardi euroa. (Tilastokeskus 2018b).

Valtion verotulot kasvoivat 4,0 prosenttia. Samaan aikaan valtion kunnille maksamat tulonsiirrot, jotka sisältävät myös arvonlisäveron palautukset, vähenivät 3,8 prosenttia. (Tilastokeskus 2018b.)

Julkisyhteisöjen ns. EDP-velka eli sulautettu bruttovelka kasvoi runsaalla miljardilla 137 miljardiin euroon vuonna 2017. Velka oli 61,4 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoden 2017 lopussa, kun vuotta aikaisemmin se oli 63,6 prosenttia. Julkisen velan taso ylittää siis edelleen vakaus- ja kasvusopimuksessa sovitun ylärajan, joka on 60 prosenttia. (Tilastokeskus 2017c; Tilastokeskus 2018b.)

2.3 Kunnallistalouden kehitys

Tilastokeskus on tehnyt arviolaskelmia kunnallistalouden kehityksestä vuonna 2017. Tilastoviranomainen on arvioinut, että Manner-Suomen kuntien yhteenlaskettu vuosikate vuodelta 2017 oli 0,5 miljardia euroa suurempi kuin vuoden 2016 tilinpäätöksissä. Kuvio 2 kuvaa tarkemmin, millainen vuosikatteiden osuus poistoista oli eri kokoluokan kunnissa vuosina 2015, 2016 ja 2017. Tilastokeskus on arvellut, että vuosikatteen vahvistumiseen vuonna 2017 vaikuttivat kuntien toimintakulujen supistuminen ja verotulojen kasvu. Arviotiedot kerättiin Manner-Suomen kaikilta 295 kunnalta ja 134 kuntayhtymältä, minkä jälkeen Manner-Suomen kuntien yhteenlasketuksi vuosikatteeksi arvioitiin 3,2 miljardia euroa, mikä merkitsisi lähes 19 prosentin kasvua verrattuna vuoden 2016 tasoon. Kun vuonna 2016 sellaisia kuntia, joissa vuosikate oli negatiivinen, oli yhteensä 14 kappaletta, niin vuotta myöhemmin arviolta seitsemän kunnan vuosikate jäi negatiiviseksi. (Tilastokeskus 2018c). Viimeksi näin vähän negatiivisen vuosikatteen kuntia on ollut vuonna 2010. (Suomen Kuntaliitto 2018.)

Tilastoviranomaisen mukaan Manner-Suomen kuntien toimintakulut supistuivat 2,1 prosenttia vuonna 2017. (Tilastokeskus 2018c). Kuntien toimintakulut laskivat useista eri syistä. Esimerkiksi perustoimeentulotuki siirtyi kunnilta Kansaneläkelaitokselle. Kilpailukykykysymyksen vuoksi työnantajamaksut supistuivat, ja kuntatyönantajien työntekijöilleen maksamat lomarahat laskivat. Kilpailukykykysymys pidensi myös työaikoja, mikä myös mahdollisesti alensi kuntien toimintakuluja. Lisäksi kunnat tekivät paikallisia menoleikkauksia. (Suomen Kuntaliitto 2018.)

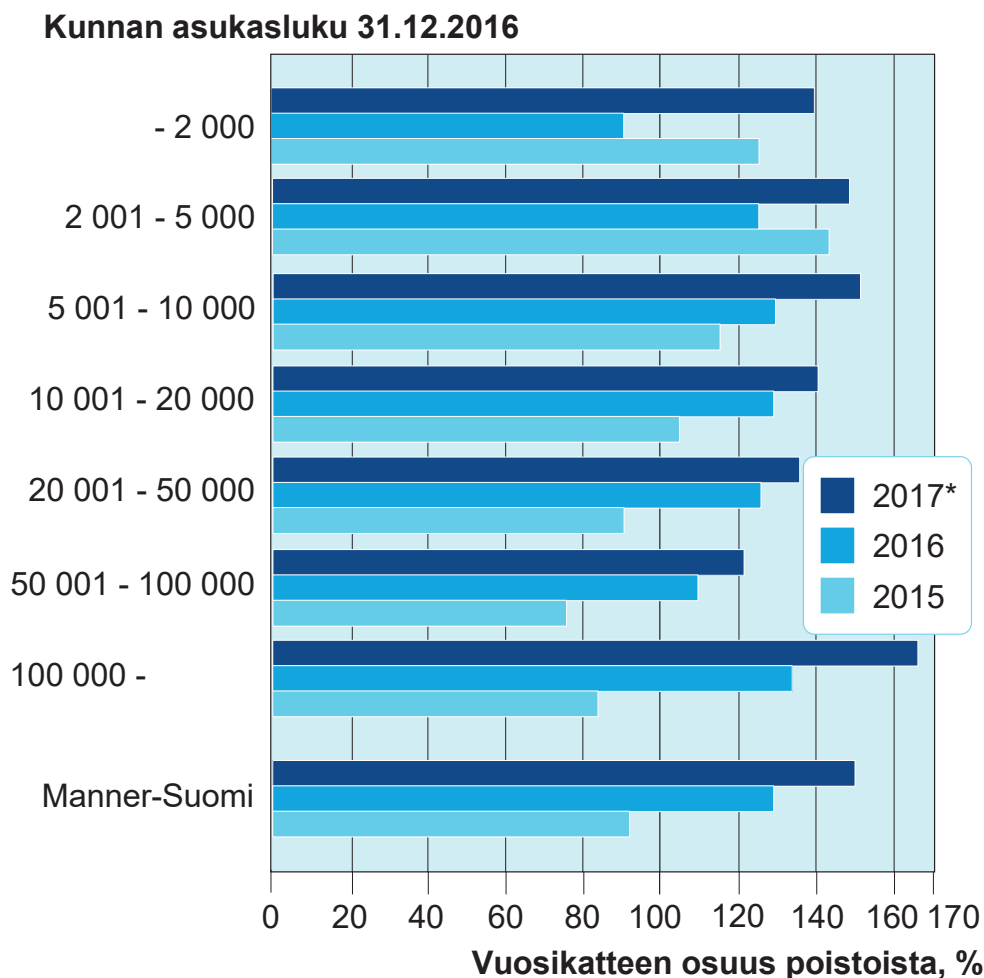
Arvion mukaan kuntien verotulot kasvoivat 2,0 prosenttia edellisvuodesta, ja ne olivat 22,4 miljardia euroa vuonna 2017. Veroperustemuutokset söivät kunnallisveropohjaa. Myös kilpailukykykysymys laski kunnallisverokertymiä. Yhteisöverotulot kasvoivat selvästi enemmän kuin muut verotulot, mutta suurin osa kasvusta oli peräisin muutamasta yritys-kaupasta. Koska valtio leikkasi kunnille tilittämäänsä valtionosuuksia yhteensä 3,3 prosentilla, kuntien saama verotusperusteinen rahoitus (eli kuntien omat verotulot ja valtionosuudet) kasvoi yhteensä vain 0,5 prosenttia. (Tilastokeskus 2018c; Suomen Kuntaliitto 2018.)

Manner-Suomen kuntien lainakanta pieneni noin 0,6 prosenttia vuoden 2017 aikana. Vaikka kuntien lainakanta pieneni, koko kuntasektorin lainakanta kasvoi, sillä kuntayhtymien lainakanta kasvoi noin 8,1 prosenttia. (Suomen Kuntaliitto 2018.)

Tilastokeskuksen mukaan kuntien lainakanta oli noin 16,0 miljardia euroa vuoden 2017 lopussa. Asukaskohtainen lainamäärä oli siten 2 921 euroa. Kuntien investointimenot laskivat noin 0,6 prosenttia, mutta kuntayhtymien investointimenot kasvoivat peräti 17,5 prosenttia vuonna 2017. (Tilastokeskus 2018c).

Suomen Kuntaliiton mukaan kunnallistalous vahvistui vuoden 2017 aikana, mutta vahvistuminen oli vaatimattomampaa kuin kuntatalousohjelmassa oli ennakoitu. Koko maan vuosikate parani, mutta kunnittaiset erot vuosikatteissa ovat suuria. Yhteensä 60 kuntaa ja 53 kuntayhtymää tekivät alijäämäisen tuloksen. (Suomen Kuntaliitto 2018.)

Kuvio 2. Kuntien vuosikatteen osuus poistoista kuntakoon mukaan Manner-Suomen kunnissa 2015–2017 (Suomen Kuntaliitto 2018).

* Ennakkotieto

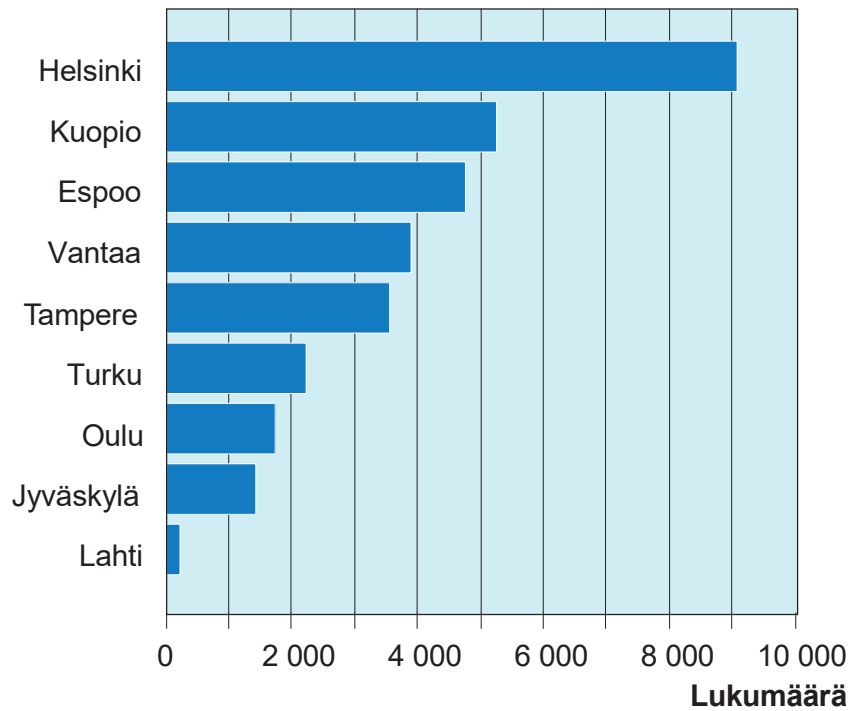
Vaikka kunnallinen toiminta perustuu perustuslaissa säädeltyyn kunnalliseen itsehallintoon ja kunnat joutuvat hoitamaan talouttaan omavastuista, valtio on pyrkinyt monin tavoin joko suoraan tai välillisesti hallitsemaan kunnallistalouden rakennetta ja kehitystä. Valtiollisten päättäjien klassisia ohjausvälineitä ovat sektorilainsäädäntö ja valtionosuudet. Sen sijaan kuntatalousohjelma ja varsinkin kilpailukyky sopimus edustavat uudenlaisia ohjausmekanismeja. (Valtiovarainministeriö 2016.)

Kilpailukyky sopimus alensi kuntien verotuloja, koska se pienensi palkkasummaa ja korotti työntekijämaksuja. Sopimus alensi myös kuntien työvoimakustannuksia, koska työnantajamaksuja alennettiin, työaika pidennettiin ja kuntatyöntekijöiden lomarahoja leikattiin. Nämä olivat keskeisiä näkökohtia, joiden myötä kuntien valtionosuuksia leikattiin vuonna 2017. Kuntatalousohjelmassa arvioitiin, että valtionosuusleikkauksen jälkeen kilpailukyky sopimus heikensi kuntien rahoitusasemaa noin 90 miljoonalla eurolla. Sen lisäksi työnantajamaksujen alentamisen arveltiin pienentävän valtionosuusindeksiä 0,9 prosenttiyksikköä, mikä edelleen leikkaa kuntien valtionosuuksia. Toisaalta kuntatalousohjelmassa arveltiin, että kilpailukyky sopimus parantaa työllisyyttä, joka puolestaan kasvattaa kuntien verotuloja. (Valtiovarainministeriö 2016).

2.4 Väestökehitys

Suomen väkiluku kasvoi 9 833 asukkaalla vuoden 2017 aikana. Väkiluku kasvoi Uudellamaalla, Ahvenanmaalla, Pirkanmaalla, Varsinais-Suomessa ja Pohjois-Pohjanmaalla. Muiden maakuntien väkiluku laski. (Tilastokeskus 2018d).

Kuvio 3. Suurten kaupunkien asukasluvun muutos vuodesta 2016 vuoteen 2017. (Tiedot on koottu kaupunkien tilinpäätöksistä.)

Kuvio 3 osoittaa, että kaikki suuret kaupungit ovat saaneet lisää väestöä. Kuopion väestökasvu vuonna 2017 johtuu suurelta osin siitä, että vuoden alussa toteutettu Juankosken kuntaliitos lisäsi kaupungin väestömäärää noin 4 800 asukkaalla.

Suurten kaupunkien väkiluku kasvoi yhteensä 32 239 kuntalaisella vuonna 2017. Voidaan sanoa, että maassa on meneillään suurkaupungistumiskehitys, sillä suurten kaupunkien väkiluvun kasvu oli yli kolme kertaa suurempaa kuin koko maan väestönkasvu. Suurten kaupunkien väkiluvun kasvuvauhti hiipui kuitenkin hieman, kun vuotta 2017 verrataan edelliseen vuoteen. Vuonna 2016 väestölisäys oli 41 740 asukasta.

3 TULORAHOITUKSEN RIITTÄVYYS

Vuosikate kuvaa sitä, paljonko kunnan vakiintuneista tuloista jää jäljelle, kun niistä on vähennetty säännölliset menot. Se on tuloslaskelman erä, joka kuvaa sitä, paljonko tulo-rahoituksesta jää investointien, lainanlyhennysten ja muiden pitkävaikutteisten menojen kattamiseen.

Suurten kaupunkien yhteenlaskettu vuosikate vahvistui noin 113 miljoonaa euroa vuoden 2016 tilinpäätöksistä vuoden 2017 tilinpäätöksiin. Tämä vastaa noin 7,3 prosentin parannusta euromääräiseen vuosikatteeseen. Yhteenlaskettu vuosikate oli noin 1,7 miljardia euroa vuonna 2017. Tämä toteutunut vuosikate oli lähes 700 miljoonaa euroa parempi kuin talousarvioissa oli budjetoitu.

Taulukko 1. Vuosikate tilinpäätöksessä 2016, alkuperäisessä talousarviossa 2017 ja tilinpäätöksessä 2017 (milj. €).

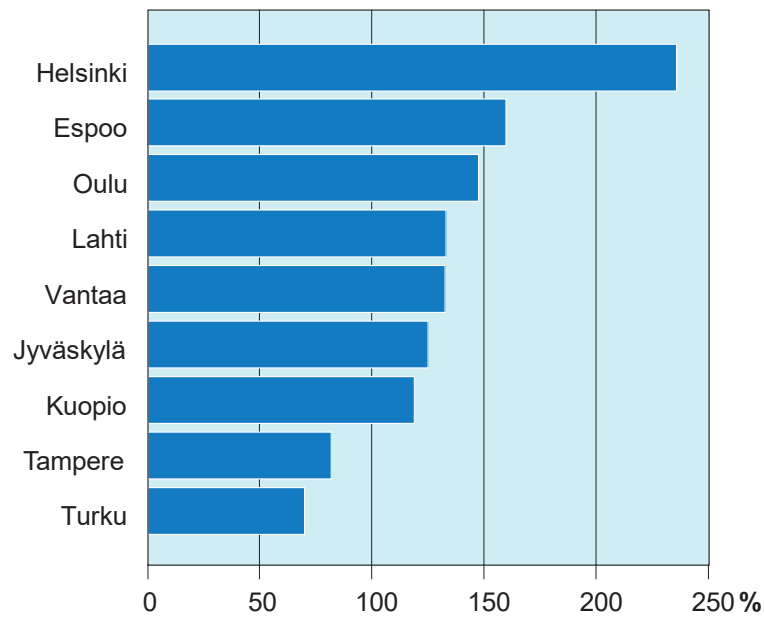
	Vuosikate, milj. €				
	TP 2016	TA 2017	TP2017	Ero TP17-TP16	Ero TP17-TA17
Helsinki	807	479	838	31	359
Espoo	199	159	231	32	72
Tampere	74	88	85	11	-3
Vantaa	179	59	164	-15	105
Oulu	76	44	119	43	75
Turku	72	6	39	-33	33
Jyväskylä	59	51	67	8	16
Lahti	39	41	61	22	20
Kuopio	44	40	58	14	18
Yhteensä	1 549	967	1 662	113	695

Vaikka suurten kaupunkien yhteenlaskettu vuosikate vahvistui, Vantaan ja Turun euromääräiset vuosikatteen heikkenivät. Euromääräisesti eniten vuosikatettaan paransi Oulu, jossa vuosikate nousi 43 miljoonaa euroa. Nämä tiedot käyvät ilmi taulukosta 1.

Tampereen kaupunki pystyi toteuttamaan talousarvionsa kaikkein tarkimmin euromääräisen vuosikatteen osalta. Euromääräisen vuosikatteen suurin talousarviopoikkeama realisoitui Helsingissä.

Vuonna 2014 suurimmalla osalla kaupungeista vuosikate oli niin pieni, ettei se riittänyt kattamaan poistoja. Kolme vuotta myöhemmin eli vuonna 2017 vain Tampereen ja Turun vuosikate alitti niiden poistot (kuvio 4). Kirjanpidossa tehtävät poistot kuvaavat kunnan omaisuuserien taloudellista kulumista kalenterivuoden aikana.

Kuvio 4. Vuosikatteen suhteellinen osuus poistoista vuonna 2017.

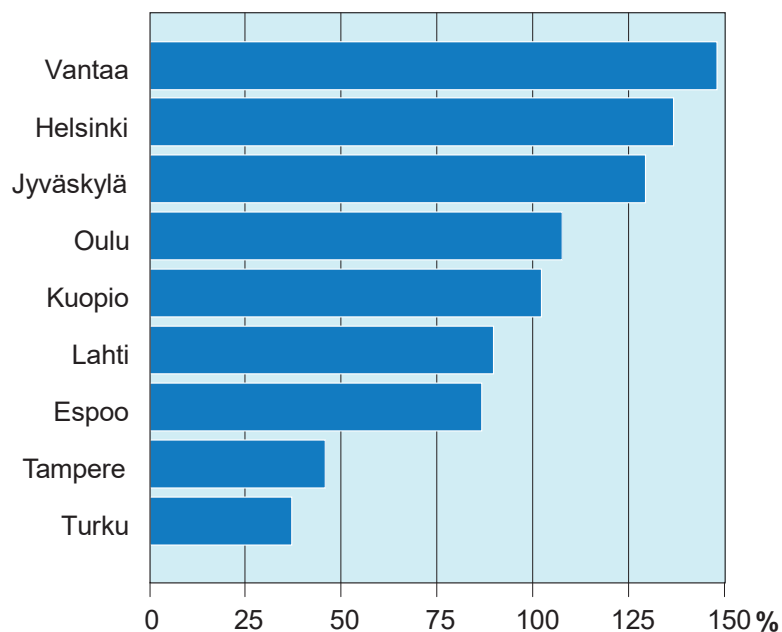

Suurten kaupunkien kesken oli suuria eroja vuosikatteen riittävydessä. Helsingin vuosikate kattoi poistot yli kaksinkertaisesti, mutta Turussa vuosikatteen osuus poistoista oli vain noin 70 prosenttia.

Kuntien tulorahoituksen riittävyttä on mahdollista arvioida myös siten, että vuosikate suhteutetaan investointien omahankintamenoon. Investointien omahankintamenot kuvaavat niitä rahoituslaskelman mukaisia käyttöomaisuusinvestointeja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Kuviossa 5 on esitetty suurten kaupunkien investointien tulorahoitusprosentit vuonna 2017. Siitä havaitaan, että Helsinki, Vantaa, Oulu, Jyväskylä ja Kuopio kykenivät rahoittamaan investointinsa omalla tulorahoituksellaan. Vuotta aikaisemmin tähän kykenivät vain Jyväskylä ja Vantaa. Kaikkein niukinta tulorahoituksen riittävyys oli Turussa, jossa investointien tulorahoitusprosentti oli 37,1 prosenttia.

Kuvio 5. Investointien tulorahoitusprosentti vuonna 2017.

Tulorahoituksen riittävyyden osatekijöitä on tarkasteltu taulukossa 2. Suurten kaupunkien tilikauden 2017 yhteenlaskettu tulos oli 684,4 miljoonaa euroa. Näin ollen se oli yli 100 miljoonaa euroa parempi kuin vuotta aikaisemmin. Tampere oli ainoa kaupunki, jonka tuloslaskelma osoitti negatiivista tulosta ja alijäämää. Vuotta aikaisemmin neljän suuren kaupungin tulos oli negatiivinen.

Taulukko 2. Tulorahoituksen riittävyyden osatekijöitä vuonna 2017 (milj. €).

	Vuosi 2017, milj. €						
	Vuosikate	Poistot	Tilikauden tulos	Tilikauden + ylijäämä (- alijäämä)	Käyttö-omaisuus-investoinnit	Käyttö-omaisuuden myyntitulot	Investointien omahankintameno
Helsinki	838,0	355,0	483,0	481,0	621,0	193,0	612,0
Espoo	230,9	144,5	86,5	98,3	308,4	32,1	266,2
Tampere	85,1	103,9	-10,7	-6,8	189,2	65,0	183,5
Vantaa	164,0	124,0	40,0	41,7	111,3	51,0	110,6
Oulu	119,0	80,0	39,0	43,0	112,8	34,8	110,6
Turku	39,1	55,6	7,1	24,2	107,0	121,0	105,4
Jyväskylä	67,1	53,6	13,5	13,8	53,2	23,8	51,8
Lahti	61,0	46,0	17,0	17,0	68,0	30,0	67,0
Kuopio	57,5	48,3	9,2	9,6	57,1	7,1	56,2
Yhteensä	1 661,7	1 010,9	684,6	721,8	1 628	557,8	1 563,3

Suurten kaupunkien yhteenlaskettujen vuosikatteiden osuus yhteenlasketuista poistoista oli noin 164 prosenttia vuonna 2017. Vuotta aikaisemmin se oli noin 134 prosenttia.

Suurten kaupunkien yhteenlasketut käyttöomaisuusinvestoinnit olivat noin 1 628 miljoonaa euroa vuonna 2017. Vuotta aikaisemmin investoinnit olivat noin 58 miljoonaa euroa suuremmat.

Pohjimmiltaan kunnallistalous on tasapainotaloutta. Kunnat ovat omavastuisia julkisen sektorin talousyksiyöitä, joiden toimintaideaan ei kuulu tuloksen tavoittelu eikä alijäämien kerryttäminen. Kuntalaki jopa edellyttää, että kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien.

Taulukossa 3 on katsaus siitä, miten suuret kaupungit toteuttivat talousarvioitaan. Talousarviolla viitataan tässä alkuperäiseen eli vuoden 2016 lopulla kaupunginvaltuustossa hyväksytyihin vuoden 2017 talousarvioihin. Talousarvio on kuitenkin suunnitelmalla sillä tavalla joustava kuntajohtamisen väline, että kunnat voivat hyväksyä siihen muutoksia tarpeen vaatiessa.

Taulukko 3. Alkuperäisen talousarvion ja tilinpäätöksen vertailua ja satunnaisten erien vaikutus, (milj. €).

	Vuosi 2017, milj. €							
	TA 2017 Vuosi- kate	TP 2017 Vuosi- kate	TA 2017 Tilikauden tulos	TP 2017 Tilikauden tulos	TA 2017 Käyttö- omaisuus- investoinnit	TP 2017 Käyttö- omaisuus- investoinnit	TA 2017 Käyttö- omaisuuden myyntitulot	TP 2017 Käyttö- omaisuuden myyntitulot
Helsinki	479,0	838,0	110,5	483,0	662,9	621,4	138,4	192,6
Espoo	159,4	230,9	12,8	86,5	326,7	308,4	58,1	32,1
Tampere	88,0	85,1	-18,8	-10,7	221,5	189,2	21,9	65,0
Vantaa	59,0	164,0	-54,4	40,4	119,7	111,3	36,6	50,6
Oulu	43,7	119,0	-36,3	39,0	152,2	112,8	20,1	34,8
Turku	6,3	39,1	-23,4	7,1	112,0	106,6	150,7	121,0
Jyväskylä	50,7	67,1	0,0	13,5	53,7	53,2	13,5	23,8
Lahti	40,8	61,0	-1,7	17,0	77,9	68,0	9,0	30,0
Kuopio	39,5	57,5	-9,2	9,2	64,8	57,1	12,3	7,1
Yhteensä	966,4	1 661,7	-20,5	685	1 791,4	1 628	460,6	557

Taulukko 3 osoittaa, että tilivuoden 2017 yhteenlaskettu tulos eroaa selvästi budjetoidusta tuloksesta. Kaupunkien yhteenlasketut talousarviot ennakoivat lähes 21 miljoonan euron negatiivista tulosta vuodelle 2017. Tilinpäätöksissä yhteenlaskettu tulos kääntyi 685 miljoonaa euroa positiiviseksi.

Tampere, Vantaa, Oulu, Turku, Lahti ja Kuopio olivat laatineet vuoden 2017 talousarvionsa negatiivisella tuloksella. Tamperetta lukuun ottamatta nämä kaupungit onnistuivat kuitenkin tekemään positiivisen tuloksen. Tampereen negatiivinen tulos oli kuitenkin hieman pienempi, kuin mitä kaupunki oli ennakoinut talousarviossaan.

Suhteellisesti ottaen kaikkein tarkimmin investointibudjetin toimeenpanossa onnistui Jyväskylä. Kaupunki toteutti talousarvioon merkityt investoinnit vain alle yhden prosentin poikkeamalla. Vaikeinta investointibudjetin toteuttaminen oli Oululle, sillä yli 25 prosenttia suunnitelluista investointimenoista jäi realisoitumatta.

4 VEROTULOT

Suurten kaupunkien kunnallisveroprosentit eivät muuttuneet vuodesta 2016 vuoteen 2017. Vuonna 2017 suurista kaupungeista matalin kunnallisveroprosentti oli Espoossa (18,0) (taulukko 4). Korkein kunnallisveroprosentti oli Kuopiossa (20,5).

Taulukko 4. Tuloveroprosentit 2016 ja 2017.

	Tuloveroprosentti	
	2016	2017
Helsinki	18,50	18,50
Espoo	18,00	18,00
Tampere	19,75	19,75
Vantaa	19,00	19,00
Oulu	20,00	20,00
Turku	19,50	19,50
Jyväskylä	20,00	20,00
Lahti	20,25	20,25
Kuopio	20,50	20,50

Suuret kaupungit keräsivät yhteensä noin 9,7 miljardin euron verotulot vuonna 2017 (taulukko 5). Kunnallisverotulojen osuus kaikista verotuloista oli noin 81,6 prosenttia ja kiinteistöverotulojen osuus oli noin 7,8 prosenttia. Yhteenlasketun yhteisöverokertymän osuus oli noin 10,6 prosenttia, mutta vain Helsingissä, Espoossa, Vantaalla ja Turussa yhteisöverotulot ylittivät kiinteistöverotulot.

Taulukko 5. Vuoden 2017 verotulojen erittely (1 000 €).

	TP 2017, 1 000 €					
	Verotulot	Tulovero	Yhteisövero	Kiinteistövero	Valtion osuudet	Verorahoitus
Helsinki	3 380 795	2 595 152	528 591	256 711	220 442	3 601 237
Espoo	1 490 270	1 236 961	137 156	116 153	36 400	1 526 670
Tampere	918 981	776 800	66 502	75 580	285 094	1 204 075
Vantaa	977 011	818 980	80 699	77 331	168 934	1 145 945
Oulu	764 560	665 862	42 612	56 086	269 900	1 034 460
Turku	749 017	601 024	94 338	53 654	256 604	1 005 622
Jyväskylä	514 407	440 261	27 051	47 096	173 337	687 744
Lahti	452 800	390 185	26 718	35 898	188 981	641 781
Kuopio	452 739	388 768	25 537	38 434	197 311	650 050
Yhteensä	9 700 580	7 913 993	1 029 204	756 943	1 797 003	11 497 584

Suurten kaupunkien verotulot kasvoivat noin 3,5 prosenttia tilivuoden 2017 aikana (taulukko 6). Tästä huolimatta kunnallisverotulojen kasvu oli vain 0,5 prosenttia. Eniten kasvoi suurten kaupunkien osuus yhteisöveron tuotosta. Yhteisöverotulot kasvoivat yhteensä lähes 27 prosenttia. Kiinteistöverotulot kasvoivat melkein 12 prosenttia. Kiinteistöverotulojen kasvun taustalla on kuitenkin lainsäädäntömuutos. Kun kiinteistöverolakia muutettiin, eräät kunnat olivat pakotettuja tekemään kiinteistöverokantojen korotuspäätöksiä.

Taulukko 6. Verotulojen muutos prosentteina vuodesta 2016 vuoteen 2017 (%).

	Muutos vuodesta 2016 vuoteen 2017, %					
	Verotulot	Tulovero	Yhteisövero	Kiinteistövero	Valtionosuudet	Verorahoitus
Helsinki	5,5	0,4	33,0	15,7	-30,3	2,3
Espoo	3,0	0,9	13,7	16,5	-40,2	1,3
Tampere	2,5	0,0	22,5	15,8	-10,1	-0,8
Vantaa	2,4	0,6	22,0	4,7	-10,8	0,2
Oulu	2,8	0,2	26,1	23,2	-1,3	1,7
Turku	1,6	-1,0	21,4	2,5	-6,8	-0,7
Jyväskylä	1,4	0,3	27,9	0,0	-1,9	0,5
Lahti	0,8	-0,1	20,7	-1,8	-2,3	-0,1
Kuopio	5,5	4,4	24,7	6,0	8,0	6,2
Yhteissumman muutos, %	3,5	0,5	26,5	11,6	-9,5	1,3

Suurten kaupunkien verorahoitustulot (verotulot + valtionosuustulot) kasvoivat vain 1,3 prosenttia, koska kaupunkien valtionosuustulot laskivat lähes 10 prosenttia.

Kuopiossa valtionosuudet kasvoivat, mutta kasvu johtui kuntaliitoksesta. Kun kuntaliitoksen vaikutus eliminoidaan pois, Kuopion valtionosuudet laskivat 0,5 prosenttia vuodesta 2016 vuoteen 2017.

Verotulojen korkein kasvuprosentti oli Kuopiossa eli 5,5 prosenttia. Tätä selittää keskeisesti kuntaliitos. Verotulojen pienin kasvuprosentti oli Lahdessa eli 0,8 prosenttia. Lahti oli ainoa kaupunki, jossa kiinteistöverotulot laskivat.

Yhteisöverotulot kasvoivat eniten Helsingissä. Kaupungin yhteisöverotulot paranivat peräti kolmanneksella. Pienintä yhteisöverotulojen suhteellinen kasvu oli Espoossa.

Verotulojen tarkka budjetointi on vaikea tehtävä kunnallisille päättäjille. Verolainsäädäntö valmistellaan valtiovarainministeriössä, ja verohallinto valtion viranomaisena huolehtii verojen kannosta. Kunnalliset päättäjät ja viranhaltijat eivät siis osallistu verotuksen valmisteluun tai verojen keräämiseen.

Vuonna 2016 suurissa kaupungeissa verotuloja kertyi vähemmän, kuin mitä oli arvioitu sen vuoden alkuperäisissä talusarvioissa. Vuonna 2017 verotuloja tuloutui enemmän, mitä ko. vuoden talusarvioissa oli laskettu. Erityisesti yhteisöverotuloja koskevien arviolaskelmien tekeminen on vaikeata kunnille. Esimerkiksi vuonna 2017 yhteisöverotuloa kertyi suurille kaupungeille noin 221 miljoonaa euroa enemmän kuin budjeteissa arvioitiin (taulukko 7).

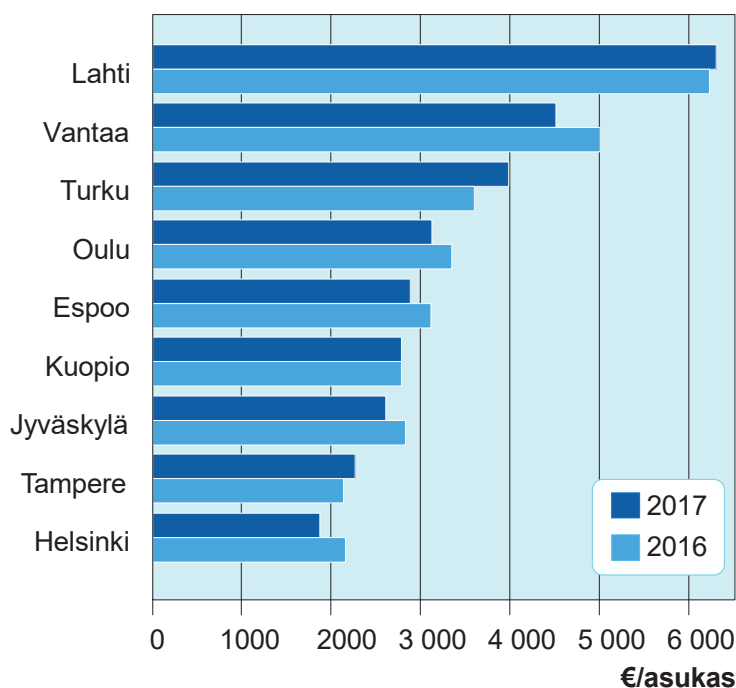
Taulukko 7. Alkuperäisten talousarvioiden ja tilinpäätösten verotulojen ero (milj. €) vuonna 2017.

	Ero TA-TP 2017, milj. €					
	Verotulot	Tulovero	Yhteisövero	Kiinteistövero	Valtionosuudet	Verorahoitus
Helsinki	248	100	139	9	0	248
Espoo	69	52	15	2	4	73
Tampere	36	19	14	4	-3	33
Vantaa	36	21	14	0	0	36
Oulu	19	12	9	-2	3	22
Turku	25	11	14	-1	4	29
Jyväskylä	22	16	6	0	2	24
Lahti	13	8	5	-1	2	15
Kuopio	15	11	5	-1	0	15
Yhteensä	483	250	221	10	12	495

5 TASEET

Kaupunkien kirjanpidon taseista voidaan laskea monia tunnuslukuja, mutta yksinkertainen ja ehkä käytetyin tunnusluku on asukaslukuun suhteutettu kaupungin lainamäärä. Vaikka kyseessä on suhteellisen ymmärrettävä tunnusluku, käytännössä sen informaatioarvoon liittyy monia ongelmia. Kunnat organisoivat kuntapalveluja ja omistuksiaan eri tavoin, minkä vuoksi kaikki omaisuus- ja velkaerät eivät näy ns. peruskunnan taseessa. Lisäksi jotkut kunnat ovat ryhtyneet tekemään pitkäaikaisia tilasopimuksia, jotka muistuttavat kiinteistövuokraamista. Tällöin kaupunki ei tee omaa investointia, eikä tarvitse silloin lainarahoitusta rakennusprojektia varten. Ongelmia syntyy myös siitä, että lainat per asukas-tunnusluku ei kerro, mihin tarkoitukseen lainarahat on käytetty ja että tunnusluku jättää huomioimatta taseen toisella puolella olevat kunnan varallisuuserät. Lainat per asukas-tunnusluku kuvaa kuitenkin kunnan välitöntä ja juridista velkavastuuta.

Kuvio 6. Lainat €/asukas vuosina 2016 ja 2017 (Valkama 2017).

Suurilla kaupungeilla oli lainaa yhteensä noin 6,4 miljardia euroa vuonna 2017. Velkamäärä on kääntynyt nyt laskuun, sillä kaupunkien lainamäärä oli noin 6,6 miljardia euroa vuonna 2016. Vuonna 2017 eniten asukaskohtaista taselainaa oli Lahdella. Lahden tapana on ollut ottaa velkaa sillä tavalla, että kaupunki lainaa hankkimiaan rahoitusvaroja eteenpäin omistamilleen tytäryhteisöille. Vähiten asukaskohtaista lainaa vuonna 2017 oli Helsingissä. Helsingin peruskasungin taseessa lainoja oli yhteensä 1 871 euroa jokaista helsinkiläistä kohden (kuvio 6).

Taulukko 8. Taseen tunnuslukuja vuonna 2017.

Taseen tunnuslukuja 2017									
	Taseen loppusumma, milj. €	Lainat milj. €	Lainakanta, €/as	Oma-varaisuusaste, %	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	Kassan riittävyys, päivää	Lainasaamiset, milj. €	Kertynyt ylijäämä, milj. €	Kertynyt ylijäämä, €/as
Helsinki	14 497	1 206	1 871	79,6	47,7	99	1 894	5 396	8 369
Espoo	3 892	806	2 885	71,6	57,1	170	290	488	1 747
Tampere	2 041	528	2 276	59,0	50,0	28	96	518	2 233
Vantaa	2 122	1 007	4 515	45,1	81,1	50	288	467	2 094
Oulu	2 428	633	3 126	64,0	66,0	40	161	855	4 227
Turku	1 918	757	3 989	46,8	75,3	51	648	256	1 349
Jyväskylä	979	366	2 609	49,7	56,1	12	162	51	361
Lahti	1 437	755	6 312	41,9	112,5	44	462	152	1 271
Kuopio	977	330	2 789	55,6	51,3	20	136	106	897
Yhteensä	30 291	6 388					4 137	8 289	

Omavaraisuusaste mittaa kaupungin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kaupungin kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Jyväskylän tilinpäätöksen mukaan hyvänä omavaraisuuden tavoitetasona voidaan pitää kuntataloudessa keskimääräistä 70 prosentin omavaraisuutta. Alle 50 prosentin jäävä omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta. Suurista kaupungeista Helsingin ja Espoon omavaraisuusaste ylitti 70 prosentin raja-arvon (taulukko 8). Vuonna 2017 alle 50 prosentin omavaraisuusasteen jäivät Vantaa, Turku, Jyväskylä ja Lahti. Lahden suhteellinen velkaantuneisuus oli kaikkein korkein.

Kaupungeilla on myös lainasaamisia. Niiden yhteismäärä oli vähän yli 4,1 miljardia euroa. Lainasaamisten määrässä ei ole tapahtunut merkittävää muutosta viimeisen kolmen vuoden aikana.

6 KAUPUNKIKONSERNIT

Helinin (2015) mukaan lainojen konsernitarkastelu parantaa kunnallistalouksien vertailukelpoisuutta, koska sen avulla monet erot toimintojen organisoinnissa voidaan eliminoida pois. Kaupungin vastuu tytäryhteisöjen lainoista on luonteeltaan välillistä vastuuta, mutta vastuun luonne riippuu myös mm. siitä, onko tytäryhteisö kuntayhtymä, osakeyhtiö vai jokin muu organisaatio.

Kaupunkikonsernit jatkoivat velkaantumista vuonna 2017. Suurten kaupunkien konsernilainojen yhteissumma kipusi reiluun 17 miljardiin euroon. Vuotta aikaisemmin konsernilainojen yhteissumma oli noin 16,6 miljardia euroa.

Vuonna 2017 eniten asukaskohtaista konsernilainaa oli Espoolla. Kaupungilla oli konsernilainaa noin 12 280 euroa jokaista espooalaista kohden. Vähiten asukaskohtaista konsernilainaa oli Oulussa eli 3 994 eroa per asukas (taulukko 9).

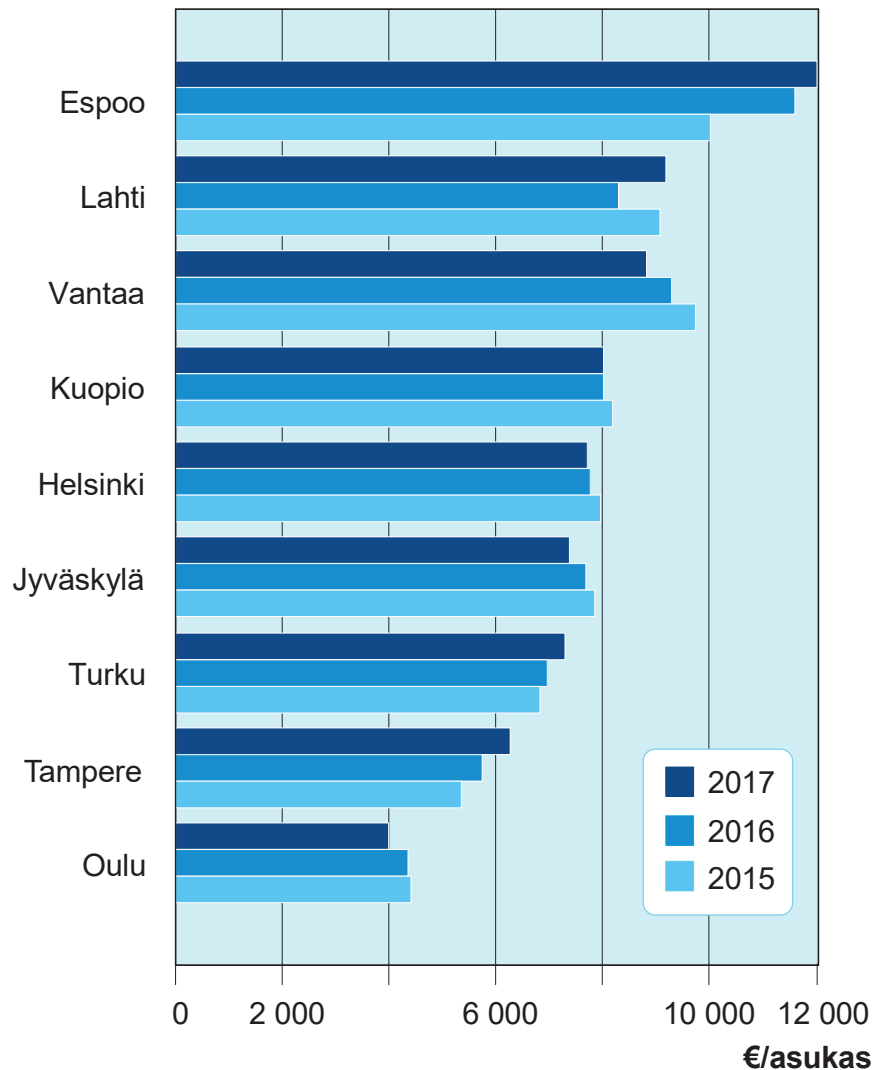
Taulukko 9. Konsernien tunnuslukuja vuonna 2017.

	Konsernien tunnuslukuja 2017							
	Konsernitaseen loppusumma, milj. €	Konsernilainat, milj. €	Konsenilainat, €/as	Omavaraisuusaste, %	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	Laina-saamiset, milj. €	Kertynyt yli-/alijäämä, milj. €	Kertynyt yli-/alijäämä, €/as
Helsinki	18 276	4 985	7 732	61,7	89,2	480,0	4 771	7 400
Espoo	6 653	3 430	12 280	40,9	147,3	209,0	600	2 149
Tampere	3 568	1 455	6 274	43,0	82,0	3,0	762	3 288
Vantaa	3 747	1 971	8 834	34,4	110,8	194,0	633	2 839
Oulu	2 742	808	3 994	52,0	64,0	290,0	736	3 637
Turku	2 962	1 384	7 292	36,7	91,3	104,0	351	1 847
Jyväskylä	1 855	1 035	7 385	28,5	97,0	6,0	41	291
Lahti	1 998	1 098	9 180	31,6	101,9	24,0	163	1 361
Kuopio	1 705	947	8 011	29,0	90,0	0,5	2	18
Yhteensä	43 506	17 113				1 310,5	8 059	

Helsinki-konsernin omavaraisuusaste oli korkein eli 61,7 prosenttia. Jyväskylä-konsernin omavaraisuusaste oli alhaisin eli 28,5 prosenttia.

Kuvio 7 kuvaa sitä, miten asukaskohtaiset konsernilainat ovat muuttuneet vuodesta 2015 vuoteen 2017. Siitä nähdään, että asukaskohtaiset konsernilainat ovat kasvaneet Espoossa, Tampereella ja Turussa vuodesta 2015 vuoteen 2017. Tämä on tapahtunut siitä huolimatta, että väkiluku on kasvanut näissä kaupungeissa.

Kuvio 7. Konsernilainat euroa/asukas vuosina 2015, 2016 ja 2017 (Helin 2016).

Kaupunkikonserneilla oli lainasaamisia noin 1,3 miljardia euroa. Ne jakautuivat kuitenkin hyvin epätasaisesti. Helsingillä oli näitä lainasaamisia 478 miljoonaa euroa, mutta Kuopioilla niitä oli vain noin puoli miljoonaa euroa.

Kaikilla suurilla kaupungeilla konsernitilinpäätökset sisältävät ylijäämiä vuoden 2017 konsernitaseissa. Vielä kolme vuotta sitten Jyväskylän ja Kuopion taseisiin oli kirjattuna konsernialijäämiä.

7 YHTEENVETO

Kaikkien suurten kaupunkien väkiluku kasvoi vuonna 2017. Kunnallistalouden näkökulmasta väestönkasvu merkitsee keskeisesti sitä, että paikallisyhteisöjen palvelukysyntä ja huonetilojen sekä infrastruktuurin kapasiteettitarpeet lisääntyvät. Näissä olosuhteissa kunnat ovat olleet pakotettuja lisäämään palvelujaan ja tekemään investointeja.

Taulukko 10 sisältää tiedot kaupunkien asukasluvusta. Suurin osa tiedoista on peräisin kaupunginhallitusten maaliskuussa 2018 hyväksymistä vuoden 2017 tilinpäätöksistä. Osa asukaslukutiedoista on saatu suoraan kaupunkien taloushallinnosta huhtikuussa 2018. Taulukko 10 sisältää muitakin yhteenvetotietoja, jotka perustuvat tilinpäätöksiin.

Suurin osa suurista kaupungeista teki ylijäämää ja osoitti tuloslaskelmassa positiivista tulosta vuonna 2017. Ainoastaan Tampereen kaupunki teki alijäämäisen tilinpäätöksen ja raportoi tuloslaskelmassa negatiivisen tuloksen.

Kunnallisveroasteet säilyivät vakaina. Korkein kunnallisveroprosentti (20,5) oli Kuopion kaupungissa, ja alhaisin veroprosentti oli Espoossa (18,0).

Verotulot kasvoivat 3,5 prosenttia vuonna 2017, kun vuotta aikaisemmin kasvu oli 2,8 prosenttia. Eniten verotulot kasvoivat Kuopiossa, jossa tehtiin kuntaliitos. Vaisuinta verotulojen kasvu oli Lahdessa. Suuret kaupungit keräsivät yhteensä noin 9,7 miljardin euron verotulot vuonna 2017.

Suurten kaupunkien verorahoitus (verotulot & valtionosuustulot) kasvoi vain 1,3 prosenttia, kun vuotta aikaisemmin verorahoituksen kasvu oli 4,3 prosenttia. Vaatimaton verorahoituksen kasvu johtui siitä, että valtio leikkasi suurten kaupunkien valtionosuuksia lähes 10 prosenttia vuonna 2017.

Suurten kaupunkien yhteenlaskettu vuosikate vahvistui noin 113 miljoonaa euroa vuodesta 2016 vuoteen 2017. Se oli lähes 700 miljoonaa euroa parempi kuin oli arvioitu kaupunginvaltuustojen hyväksymissä talousarvioissa.

Tampereen ja Turun vuosikate ei riittänyt kattamaan kirjanpidon mukaisia poistoja. Muissa kaupungeissa vuosikate ylitti omaisuuden kulumista osoittavat poistot. Kaikkein parhaiten vuosikate kattoi poistot Helsingissä (236,2 %) ja heikoiten Turussa (70,2 %).

Taulukko 10. Yhteenveto suurten kaupunkien tilinpäätöksistä vuonna 2017.

	Yhteenveto tilinpäätöksistä 2017					
	Asukasluku	Tulovero-prosentti	Vuosikate % poistoista	Lainakanta, €/as	Konsernilainat, €/asukas	Tilikauden tulos, milj. €
Helsinki	644 700	18,50	236,2	1 871	7 732	483,1
Espoo	279 284	18,00	159,9	2 885	12 280	86,0
Tampere	231 853	19,75	82,0	2 276	6 271	-10,7
Vantaa	223 108	19,00	132,7	4 515	8 834	40,4
Oulu	202 341	20,00	147,8	3 126	3 994	39,0
Turku	189 794	19,50	70,2	3 989	7 292	7,0
Jyväskylä	140 212	20,00	125,2	2 609	7 385	13,5
Lahti	119 613	20,25	133,2	6 312	9 180	17,2
Kuopio	118 234	20,50	119,0	2 789	8 011	9,2
Yhteensä	2 149 139					684,7

Suurten kaupunkien velkaantumiskehitys saavutti eräänlaisen taitekohdan vuonna 2017. Peruskuntien kokonaislainamäärä laski, mutta kaupunkikonsernien kokonaislainamäärä kasvoi. Peruskaupunkien yhteenlaskettu velka oli 6,4 miljardia euroa vuoden 2017 lopussa. Vuotta aikaisemmin velkaa oli noin 6,6 miljardia euroa. Suomen yhdeksällä suurimmalla kaupungilla oli konsernilainoja yhteensä n. 17,1 miljardia euroa vuonna 2017. Vuotta aikaisemmin konsernilainoja oli n. 16,6 miljardia euroa.

Eniten asukaskohtaista peruskaupunkivelkaa oli Lahdessa (6 312 euroa/asukas). Vähiten asukaskohtaista lainaa oli Helsingissä (1 871 euroa/asukas). Asukaskohtaisesti laskien eniten konsernilainoja oli Espoolla eli 12 280 euroa asukasta kohti. Vähiten konsernilainaa oli Oululla eli 3 994 euroa jokaista oululaista kohden.

LÄHTEET

- Helin, Heikki** (2015). Yhtiöittämissä, kauppoja ja organisaatiouudistuksia. Suurten kaupunkien tilinpäätökset 2014. Tutkimuskatsauksia 2015: 2. Helsingin kaupunki. Tietokeskus.
- Helin, Heikki** (2016). Suurten kaupunkien menot vuonna 2015 tuloja suuremmat ja velan kasvu jatkui. Kvartti -verkkolehti 25.04.2016. Saatavilla: <http://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/suurten-kaupunkien-menot-vuonna-2015-tuloja-suuremmat-ja-velan-kasvu-jatkui>
- Helsingin Sanomat** (2017). Suomen talouskasvu ripeintä viiteen vuoteen. Kansantalous: Ulkomaankauppa on yhä talouden heikoimpia lenkkejä. 17.3.2017.
- Suomen Kuntaliitto** (2018). Kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2017 tilinpäätösarviot sekä talousarviot ja taloussuunnitelmat vuosille 2018-2019. Tiedotustilaisuus 7.2.2018. Toimitusjohtaja Jari Koskinen.
- Tilastokeskus** (2017a). Kansantalouden tilinpito 2016. Suomen virallinen tilasto. Kansantalous 2017. Helsinki 16.03.2017.
- Tilastokeskus** (2017b). Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema. 2016, 4. neljännes ja 2017, tammikuu. Kansantalous 2017. Helsinki 15.3.2017.
- Tilastokeskus** (2017c). Julkisyhteisöjen alijäämä ja velka 2016. Suomen virallinen tilasto. Julkinen talous 2017. Helsinki 31.3.2017.
- Tilastokeskus** (2018a). Bruttokansantuote kasvoi 3 prosenttia vuonna 2017. Päivitetty 28.2.2018. Luettu 12.3.2018. Saatavilla: https://www.stat.fi/til/ntp/2017/04/ntp_2017_04_2018-02-28_kat_001_fi.html
- Tilastokeskus** (2018b). Kansantalouden tilinpito 2017. Suomen virallinen tilasto. Kansantalous 2018. Luettu 23.3.2018. Saatavilla: https://www.stat.fi/til/vtp/2017/vtp_2017_2018-03-16_fi.pdf
- Tilastokeskus** (2018c). Manner-Suomen kuntien vuosikate 3,2 miljardia euroa vuonna 2017. Julkaistu: 7.2.2018. Luettu 12.3.2018. https://www.stat.fi/til/ktan/2017/04/ktan_2017_04_2018-02-07_tie_001_fi.html
- Tilastokeskus** (2018d). Väestörakenne 2017. Suomen virallinen tilasto. Väestö 2018. Helsinki 29.3.2018. Luettu 29.3.2018. http://stat.fi/til/vaerak/2017/vaerak_2017_2018-03-29_fi.pdf
- Valkama, Pekka** (2017). Suurten kaupunkien vuoden 2016 tilinpäätösکوoste. Työpapereita 2017:5. Helsingin kaupunki, tietokeskus.
- Valtiovarainministeriö** (2017). Suomen julkisen talouden näkymät ja haasteet. Valtiovarainministeriön julkaisu - 7/2017. Helsinki: Valtiovarainministeriö.
- Valtiovarainministeriö** (2016). Kuntatalousohjelma vuodelle 2017. Syksy 2016. Valtiovarainministeriön julkaisu - 33/2016. Valtiovarainministeriö.

TIEDUSTELUT

Pekka Valkama, p. 09 310 36534
etunimi.sukunimi@hel.fi

KUVIOT JA TAITTO

Pirjo Lindfors

JULKAISIJA

Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia,
kaupunkitutkimus ja -tilastot
PL 550 (Siltasaarenkatu 18-20 A)
00099 Helsingin kaupunki

PUHELIN

09 310 1641

INTERNET

WWW.HELF.I/KAUPUNKITIETO